

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2006. gada 23. februārī*

Apvienotās lietas C-346/03 un C-529/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Tribunale di Cagliari, sezione civile* (Itālija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2003. gada 29. aprīlī un 20. oktobrī un kas Tiesā reģistrēti 2003. gada 6. augustā un 19. decembrī, tiesvedībās

Giuseppe Atzeni u.c. (C-346/03),

Marco Scalas,

Renato Lilliu (C-529/03)

pret

Regione autonoma della Sardegna.

* Tiesvedības valoda — itāļu.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši A. La Pergola [*A. La Pergola*], Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*] (referents) un A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*],

ģenerālvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 16. februārī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Adzeni [*Atzeni*] u.c. vārdā — Dž. Dore [*G. Dore*] un F. Čiulli [*F. Ciulli*], *avvocati*,

— Skalass [*Scalas*] un Lijū [*Lilliu*] vārdā — Dž. Dore, F. Čiulli un A. Miljors [*A. Miglior*], *avvocati*,

— *Regione autonoma della Sardegna* [Sardīnijas autonomais reģions] vārdā — A. Kamba [*A. Camba*] un S. Trinkasa [*S. Trincas*], *avvocatesse*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. di Buči [*V. Di Bucci*], pārstāvis,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus tiesas sēdē 2005. gada 28. aprīlī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Komisijas 1997. gada 16. aprīļa Lēmuma 97/612/EK par Sardīnijas reģionam (Itālija) lauksaimniecības nozarē piešķirto atbalstu (OV L 248, 27. lpp., turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”) spēkā esamību.

- 2 Šie lūgumi tika iesniegti divu prāvu ietvaros: pirmkārt, Adzeni u.c. (turpmāk tekstā — “Adzeni u.c.”) un, otrkārt, Skalass un Lijū (turpmāk tekstā — “Skalass un Lijū”) pret *Regione autonoma della Sardegna* (turpmāk tekstā — “*Regione*”) par attiecīgajām personām jau pārskaitītā atbalsta atmaksu, ko pieprasa *Regione*, un papildu atbalsta pārskaitījumu pārtraukšanu.

Atbilstošās valsts tiesību normas un piešķirtie atbalsti

- 3 1988. gada 13. decembra reģionālā likuma Nr. 44 (turpmāk tekstā — “likums Nr. 44/88”) 5. pants ievieša atbalsta režīmu lauksaimniecības uzņēmumiem, kuru finansiālo situāciju ietekmēja nelabvēlīgi apstākļi, piešķirot tiem kredītu ar samazinātu likmi, lai ļautu šiem uzņēmumiem atjaunot finanšu līdzekļus. Šis kredīts bija izmantojams, lai līdzsvarotu attiecīgo uzņēmumu īstermiņa saistības, un tā maksimālais ilgums bija piecpadsmit gadi.

- 4 Reģionālā izpildvara (*Giunta regionale*) izdeva konkrētus šādu atbalstu piešķiršanas noteikumus un tostarp noteica nelabvēlīgos apstākļus, kad *Regione* var iejaukties, attiecīgās nozares, aizdevuma summu atkarībā no uzņēmuma parādiem un kredīta ilgumu.
- 5 Sākot ar 1988. gadu, reģionālā izpildvara četros gadījumos nolēma, piemērojot likuma Nr. 44/88 5. pantu, piešķirt atbalstu aizdevuma ar pazeminātu likmi formā (turpmāk tekstā visi kopā — “četri atbalsta pasākumi”).
- 6 1988. gada 30. decembrī tika pieņemts lēmums veikt pirmo atbalsta pasākumu siltumnīcās audzētiem lauksaimniecības produktiem. *Regione* iejaukšanos attaisnoja nelabvēlīgi apstākļi, kas bija šo produktu cenas kritums. Vienīgais nosacījums atbalsta piešķiršanai bija saistīts ar uzņēmuma īstermiņa parādiem. Šiem parādiem bija jāpārsniedz 75 % no uzņēmuma ražošanas bruto vērtības attiecīgā gada laikā.
- 7 1990. gada 27. jūnijā tika pieņemts lēmums veikt otro atbalsta pasākumu, kas attiecās uz mežsaimniecības uzņēmumiem, kuriem pieder mežu stādījumi un kas vēl nav varējuši veikt rentablus ciršanas darbus. Atbalsts bija paredzēts šo uzņēmumu parādu, kas radās pirms 1990. gada 30. jūnija no investīcijām, mežu stādījumu apsaimniekošanas, bankas aizdevumiem, kā arī darba algu, īres maksu un parāda piegādātājiem apmaksām, likvidēšanai un/vai konsolidēšanai. Īstermiņa parādiem arī bija jābūt 75 % vai vairāk no attiecīgā uzņēmuma ražošanas bruto vērtības attiecīgā gada laikā. Tika noteikts trīspadsmit gadu kredīta ilgums un tajā tika ietverts trīs gadu atbrīvojuma periods.
- 8 1990. gada 20. novembrī tika pieņemts lēmums veikt trešo atbalsta pasākumu, kas attiecās uz trušu audzētājiem, kuri pēc 1990. gada pavasarī reģionā notikušās epizootijas zaudēja vismaz 20 % lopu. Aizdevumi ar pazeminātu likmi uz

piecpadsmit gadiem, kuros ietilpst trīs gadu atbrīvojuma periods, varēja segt ilgtermiņa aizdevumu, par kuriem jau noslēgts līgums, divus ikgadējos maksājumus vai četrus pusgada maksājumus un summu, kas atbilst attiecīgo uzņēmumu finanšu vajadzībām gada laikā.

- 9 Ceturtais atbalsta pasākums, par kuru tika pieņemts lēmums 1992. gada 26. jūnijā, attiecās uz visiem lauksaimniecības uzņēmumiem, kam ir parādi tādēļ, ka tirgus apstākļi kļūst arvien nelabvēlīgāki un ka laika apstākļu dēļ radās grūtības. Uzņēmumu īstermiņa parādiem bija jābūt vismaz vienādiem ar 51 % no 1991. gada bruto ražošanas. Aizdevums tika piešķirts uz piecpadsmit gadiem, iekļaujot tajā trīs gadu atbrīvojuma periodu. Parādos ietilpa aizdevumi uz laiku, kas nepārsniedz divpadsmit mēnešus, kuri pastāvēja 1991. gada laikā, pat ja tie pēc tā laika jau bija atmaksāti, un daudzgadīga finansējuma proporcionālā daļa, kurai 1991. gadā bija noteikts termiņš vai veikta samaksa, vai kuras termiņš tika noteikts iepriekšējos gados, bet tā netika samaksāta.

- 10 Atbalsts, kas tika saņemts, piemērojot šo ceturto pasākumu, varēja tikt izmantots apsaimniekošanas kredītu ar pazeminātu likmi segšanai, to parādu segšanai, kas radās vidēja ilguma aizdevumu dēļ, izņemot tos, par kuriem līgums tika noslēgts lauksaimniecības iekārtu iegādei, un daudzgadīgu aizdevumu ar pazeminātu likmi, ko pēc dabas posta piešķīra *Regione*, proporcionālās daļas segšanai.

Process Eiropas Kopienų Komisijā

- 11 1992. gada 1. septembra vēstulē Itālijas Republika, pamatojoties uz EK līguma 93. panta 3. punktu (jaunajā redakcijā — EKL 88. panta 3. punkts), paziņoja Komisijai par 1992. gada 27. augusta reģionālo likumu Nr. 17 (turpmāk tekstā — “likums Nr. 17/92”).

- 12 Likuma Nr. 17/92 12. pants izdarīja grozījumus likuma Nr. 44/88 5. pantā, par ko nebija paziņots Komisijai.
- 13 1994. gada 1. augusta vēstulē šī iestāde paziņoja Itālijas Republikai par savu lēmumu uzsākt procedūru, kas paredzēta Līguma 93. panta 2. punktā, attiecībā uz likuma Nr. 44/88 5. pantu un četriem atbalsta pasākumiem.
- 14 Itālijas valdība 1995. gada 30. janvāra, 25. augusta un 1. decembra vēstulē iesniedza apsvērumus.
- 15 1997. gada 16. aprīlī Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu.

Apstrīdētais lēmums

- 16 Apstrīdētā lēmuma 1. pantā Komisija uzskatīja, ka, piemērojot likuma Nr. 44/88 5. pantu un četrus atbalsta pasākumus, *Regione* piešķirtais atbalsts bija nelikumīgs, jo par to netika paziņots Komisijai tā projekta stadijā, un tas bija nesaderīgs ar kopējo tirgu, ņemot vērā EK līguma 92. panta, 1.–3. punkta (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 87. panta 1.–3. punkts) noteikumus.
- 17 Apstrīdētā lēmuma 2. pantā Komisija precizēja, ka Itālijas Republikai bija jāpārtrauc minētais atbalsts divu mēnešu laikā, sākot ar šī lēmuma paziņošanas dienu, un sešu

mēnešu laikā, skaitot no tās pašas dienas, jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai atgūtu jau pārskaitītās summas.

Pamata prāvas un prejudiciālie jautājumi

- ¹⁸ Pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas Reģionālā padome atcēla likuma Nr. 44/88 5. pantu un 1997. gada 18. decembrī pieņēma dekrētus par jau piešķirtā atbalsta atgūšanu (turpmāk tekstā — “1997. gada decembra dekrēti”).

Lieta C-346/03

- ¹⁹ 2002. gada 23. janvārī Adzeni u.c., kas ir lauksaimniecības uzņēmumu īpašnieki, vērsās *Tribunale di Cagliari* [Kaljāri tiesā], lai tā atzītu, prioritāri, ka 1997. gada decembra dekrēti nav piemērojami, un piespriešu *Regione* pārskaitīt atlikušo atbalstu summu, kas izmaksājama atbilstoši četriem atbalsta pasākumiem.
- ²⁰ Pakārtoti Adzeni u.c. lūdza atzīt, ka *Regione* ir pārkāpis Kopienas tiesisko regulējumu valsts atbalsta jomā un dažādus principus, tostarp pārskatāmības un labas pārvaldības principu. Tāpat tie lūdza piespriešu *Regione* atlīdzināt zaudējumus, ko tas nodarīja, pirmkārt, neinformējot tos par Līguma 93. panta 2. punktā paredzētās procedūras uzsākšanu un apstrīdētā lēmuma pieņemšanu un, otrkārt, nosūtot tiem 1997. gada decembra dekrētus tikai 2001. gada 16. novembrī.

- 21 Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka ir nepieciešams uzdot Tiesai jautājumus par tā apstrīdētā lēmuma likumību, kas bija 1997. gada decembra dekrēta pamatā. Pastāvot šādiem apstākļiem, *Tribunale di Cagliari* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

“Vai [apstrīdētais lēmums nav spēkā], ņemot vērā šādus trūkumus:

- a) Komisijas pilnvaru trūkums pieņemt [apstrīdēto] lēmumu, jo tas pārkāpj EK līguma [38., 40. un 43. panta (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 32., 34. un 37. pants), 39., 41., 42. un 46. panta (jaunajā redakcijā — EKL 33., 35., 36. un 38. pants)] tiesību normas;
- b) to tiesību normu pārkāpums, kas reglamentē procedūru [Līguma 93. panta 1. punkta] izpratnē;
- c) to tiesību normu pārkāpums, kas reglamentē procedūru [Līguma 93. panta 2. un 3. punkta] izpratnē;
- d) lēmuma pamatojuma trūkums, piemērojot [EK līguma 190. panta (jaunajā redakcijā — EKL 253. pants), 93. panta 3. punkta un 92. panta 1. punkta] tiesību normas;
- e) Padomes Regulas Nr. 797/85 par lauksaimniecības struktūru efektivitātes uzlabošanu pārkāpums un nepareiza piemērošana;

- f) “grūtībās nonākušo lauksaimniecības uzņēmumu atbalstam paredzētās prakses” un “Kopienas vadlīniju valsts atbalsta izsniegšanai grūtībās nonākušo uzņēmumu saglabāšanai un pārstrukturēšanai” pārkāpums un neievērošana?”

Lieta C-529/03

22 2002. gada 31. jūlijā Skalass un Lijū, kas rīkojās kā 389 personu pārstāvji, vērsās *Tribunale di Cagliari*, lai tā, prioritāri, atzītu, ka, piemērojot četrus atbalsta pasākumus, *Regione* piešķirtais atbalsts nav jāatmaksā, vai, pakārtoti, piespriestu *Regione* atlīdzināt zaudējumus, ko cieta attiecīgie lauksaimnieki.

23 *Tribunale di Cagliari* nolēma apturēt tiesvedību un lūgt Tiesai izvērtēt apstrīdētā lēmuma likumību, ņemot vērā sešus punktus, kas atzīmēti lietā C-346/03 un atgādināti šā sprieduma 21. punktā, kā arī uzdot trīs prejudiciālos jautājumus, kas var tikt formulēti šādi:

- 1) Vai apstrīdētais lēmums apdraud tiesiskās palāvības principu, ņemot vērā laika posmu, kas pagāja starp četriem secīgiem etapiem, proti, likuma Nr. 44/88 publicēšana 1988. gadā, pārkāpuma procedūras uzsākšana 1994. gadā, apstrīdētā lēmuma pieņemšana 1997. gadā un atmaksu prasības paziņošana lauksaimniekiem 2001. gada novembrī?
- 2) Vai apstrīdētais lēmums ir pietiekami pamatots, jo tajā apgalvots, ka attiecīgais atbalsts “var deformēt konkurenci un ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā”, neizvērtējot katra piešķirtā atbalsta konkrēto formu, ne arī ņemot vērā to, ka

Sardīnijas ekonomiskie un sociālie apstākļi nepieļauj to, ka vietējais ražojums varētu deformēt vai draudēt deformēt konkurenci dalībvalstīs, ne arī ņemot vērā satraucošo vietējo situāciju bezdarba jomā, ne, visbeidzot, norādot piemērotu iemeslu, kādēļ jāizslēdz atbalsti, kas paredzēti no dabas posta vai citiem ārkārtas apstākļiem izrietošu seku likvidēšanai?

- 3) Vai apstrīdētajā lēmumā ir pamatojuma trūkums, ja piešķirtais atbalsts tajā tiek kvalificēts kā "darbības atbalsts", kas attiecināms uz īstermiņa parādiem, neņemot vērā to, ka tas ir paredzēts tādu ilgtermiņa parādu termiņu pagarināšanai, kas jau pastāv un nav atmaksāti tādēļ, ka pastāvēja tādas secīgas grūtības saistībā ar uzņēmumiem ārējiem faktoriem kā ārkārtēji laika apstākļi?

²⁴ Ar 2004. gada 6. maija rīkojumu lietas C-346 un C-529/03 tika apvienotas mutvārdu procesam un sprieduma taisīšanai.

Par lūgumu par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu

²⁵ Ar 2005. gada 19. septembra vēstuli Adzeni u.c., kā arī Skalass un Lijū lūdza Tiesai, piemērojot Reglamenta 61. pantu, izdot rīkojumu par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu. Viņi pamatoja savu lūgumu ar pamata prāvas sarežģītību un to, ka nav vienisprātis ar ģenerālvokāta secinājumiem.

- 26 Šajā sakarā jāatgādina, ka Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc ģenerālvokāta ieteikuma, vai arī pēc lietas dalībnieku lūguma var izdot rīkojumu par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu, ja tā uzskata, ka tai nav pietiekami skaidras informācijas vai ka lieta ir izlemjama, pamatojoties uz argumentu, kuru lietas dalībnieki nav apsprieduši (skat. 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-309/99 *Wouters u.c.*, *Recueil*, I-1577. lpp., 42. punkts, un 2004. gada 14. decembra spriedumu lietā C-210/03 *Swedish Match*, Krājums, I-11893. lpp., 25. punkts).
- 27 Šajā gadījumā *Adzeni u.c.*, kā arī *Skalass* un *Lijū* nav atsaukušies ne uz vienu pietiekamu pamatojumu, kas attaisnotu mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu, un Tiesa, uzklusējusi ģenerālvokātu, uzskata, ka tai ir visa nepieciešamā informācija, lai atbildētu uz uzdotajiem jautājumiem. Līdz ar to šis lūgums par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu ir jānoraida.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada piezīmes

- 28 Savos jautājumos, kas atkārtoti šā sprieduma 21. un 23. punktā, *Tribunale di Cagliari* pēc būtības jautā Tiesai par apstrīdētā lēmuma spēkā esamību, ņemot vērā punktus, kas ietver uzdotajos jautājumos iekļautos punktus:

— apstrīdētā lēmuma juridiskais pamats un tā norādes par Komisijas kompetenci pieņemt šo lēmumu [C-346/03 a) apakšpunkts];

- Liguma 93. panta 1. punkta par pastāvošajiem atbalstiem nepiemērošana [C-346/03 b) apakšpunkts];

- pārmērīgs procesa ilgums, kas apdraud šā procesa likumību un atbalsta saņēmēju tiesisko paļāvību [C-346/03 c) apakšpunkts un C-529/03, pirmais jautājums];

- nepietiekams pamatojums un kļūdas novērtējumā attiecībā uz četrus atbalsta pasākumu saderību ar kopējo tirgu [C-346/03 d), e) un f) apakšpunkts, kā arī C-529/03, otrais un trešais jautājums].

29 Turklāt *Tribunale di Cagliari* jautā par prejudiciālo jautājumu pieņemamību. Ņemot vērā iesniedzējtiesas piezīmes un apsvērumus, ko šajā sakarā sniedza Skalass un Lijū, kā arī Komisija, vispirms ir jāizvērtē šis punkts.

Par prejudiciālo jautājumu pieņemamību

30 Jautājums par prejudiciālo jautājumu pieņemamību ir uzdots tādēļ, ka Adzeni u.c. 2002. gada 25. janvārī jau ir cēlušī prasību Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesā par apstrīdētā lēmuma atcelšanu. Ar 2002. gada 29. maija rīkojumu lietā T-21/02 Adzeni u.c./Komisija (Krājumā nav publicēts) Pirmās instances tiesa noraidīja prasību kā nepieņemamu tās novēlotības dēļ, neizvērtējot tomēr otro nepieņemamības pamatu, ko izvirzīja Komisija saistībā ar prasītāju tiesību vērsties Pirmās

instances tiesā trūkumu. Ja prasītāji bija tiesīgi vērsties tiesā, bet vienkārši to nav izdarījuši paredzētajā termiņā, šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par apstrīdētā lēmuma spēkā esamību Tiesā nav pieņemams.

31 Ir jāatgādina, ka tiesiskās drošības prasības — it īpaši tās, kas izriet no principa, saskaņā ar kuru ir jāievēro galīgie spriedumi, — liek izslēgt iespēju atbalsta saņēmējiem, attiecībā uz kuriem Komisija, pamatojoties uz Līguma 93. pantu, pieņēma lēmumu, kuri varējuši apstrīdēt šo lēmumu, bet nav ievērojuši obligāto termiņu, ko šajā sakarā paredz EK līguma 173. panta piektā daļa (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 230. panta piektā daļa), — valsts tiesā apstrīdēt šā lēmuma likumību, ceļot prasību pret tā īstenošanas pasākumiem, ko veic valsts iestādes. Ja šādos apstākļos tiktu atzītas attiecīgās personas tiesības valsts tiesā iebilst pret šā lēmuma izpildi, pamatojoties uz tā nelikumību, šai personai tiktu radīta iespēja neievērot lēmuma galīgo raksturu, kas attiecībā uz viņu iestājas pēc prasības celšanas termiņa beigām (skat. 1994. gada 9. marta spriedumu lietā *C-188/92 TWD Textilwerke Deggendorf, Recueil*, I-833. lpp., 17. un 18. punkts).

32 Ir jāatzīmē, ka pamata prāvā iepriekš minētajā spriedumā lietā *TWD Textilwerke Deggendorf* Komisijas lēmumā, kas tika adresēts attiecīgajai dalībvalstij, tika skaidri minēts attiecīgais individuālā atbalsta saņēmējs, un šī valsts viņam nosūtīja minēto lēmumu, norādot, ka viņš var pret Komisiju celt prasību atcelt tiesību aktu.

33 Turpretī pamata prāvās apstrīdētais lēmums, kas adresēts Itālijas Republikai, attiecas uz tādiem atbalsta režīmiem, kas paredzēti vispārīgi noteiktu personu kategorijai un nevis skaidri noteiktiem atbalstu saņēmējiem. Turklāt šī dalībvalsts nav paziņojusi par šo lēmumu Adzeni u.c., ne arī citiem attiecīgajiem atbalstu saņēmējiem.

- 34 Tādējādi — pretēji apstākļiem, kādi tie bija pamata prāvā iepriekš minētajā spriedumā lietā *TWD Textilwerke Deggendorf*, nebija acīmredzams, ka prasība atcelt apstrīdēto lēmumu, ko cēlušī četru atbalsta pasākumu saņēmēji, bija pieņemama. Līdz ar to ir jāuzskata, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Par apstrīdētā lēmuma juridisko pamatu un tā ietekmi uz Komisijas kompetenci pieņemt šo lēmumu

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 35 Skalass un Lijū apgalvo, ka konkurences noteikumi, it īpaši tie, kas noteikti Līguma 92. un 93. pantā, nav piemērojami lauksaimniecības nozarei. Atsaucoties uz Līguma 42. pantu, viņi uzsver, ka šie noteikumi ir piemērojami tikai Eiropas Savienības Padomes noteiktajos gadījumos. Taču Padomes 1962. gada 4. aprīļa Regula Nr. 26, ar ko piemēro konkrētus konkurences noteikumus lauksaimniecības produktu ražošanai un tirdzniecībai (OV 1962, 30, 993. lpp.), kas pieņemta, pamatojoties uz EEK līguma 42. pantu (jaunajā redakcijā — EK līguma 42. pants), paredz tikai ļoti ierobežotu Līguma tiesību normu piemērošanu valsts atbalstiem lauksaimniecības nozarē. No tā izriet, ka Komisijas kompetencē neietilpa Līguma 93. panta 2. punktā paredzētās procedūras uzsākšana, ne arī apstrīdētā lēmuma par piešķirtā atbalsta atcelšanu pieņemšana.
- 36 Komisija apgalvo, ka Līguma noteikumi par valsts atbalstu, kas ietverti Līguma 92. un 93. pantā, ir piemērojami četriem atbalsta pasākumiem:
- atbilstoši Padomes 1968. gada 28. jūnija Regulai (EEK) Nr. 827/68 par tirgus kopīgo organizāciju dažiem produktiem, kas uzskaitīti Līguma II pielikumā (OV L 151, 16. lpp.), šie noteikumi ir piemērojami trušu audzētājiem piešķirtajiem atbalstiem;

- atbalsti mežsaimniecības uzņēmumiem tieši ietilpst šo noteikumu piemērošanas jomā;

- uz siltumnīcā audzētu produktu atbalstiem un atbalstiem, kas piešķirti parādos esošajiem lauksaimniecības uzņēmumiem, attiecas minētie noteikumi vai nu tādēļ, ka tie attiecas uz kopīgās tirgus organizācijas ietvertajiem produktiem un atbilstoši šīs organizācijas izveidošanas noteikumiem uz tiem ir attiecināmi šie paši noteikumi, vai arī tādēļ, ka tie ietilpst Padomes 1985. gada 12. marta Regulas (EEK) Nr. 797/85 par lauksaimniecības struktūru efektivitātes palielināšanu (OV L 93, 1. lpp.) piemērošanas jomā vai to aizvietojošās regulas, proti, Padomes 1991. gada 15. jūlija Regulas (EEK) Nr. 2328/91 (OV L 218, 1. lpp.), piemērošanas jomā.

Tiesas atbilde

- ³⁷ No Līguma 42. panta noteikumiem izriet, ka noteikumi konkurences jomā ir piemērojami tādu lauksaimniecības produktu ražošanai un tirdzniecībai, kuri noteikti Līguma 38. pantā, tikai Padomes noteiktajos gadījumos.
- ³⁸ Padome ir pieņēmusi dažādas regulas.
- ³⁹ Pirmkārt, Regula Nr. 26 paredz Līguma tiesību normu piemērošanu tikai tiem valsts atbalstiem lauksaimniecības nozarē, kas noteikti Līguma 93. panta 1. punktā un 3. punkta pirmajā teikumā. Līdz ar to gadījumā, ja runa ir par produktiem, uz kuriem attiecas šī regula, Komisija nav tiesīga uzsākt procedūru, ko paredz šā panta 2. punkts. Tai ir atļauts tikai iesniegt savus apsvērumus un nevis iebilst par attiecīgo atbalstu piešķiršanu.

- 40 Otrkārt, kad tika pieņemtas regulas par tirgu kopīgo organizāciju, kas tika darīts attiecībā uz lielāko lauksaimniecības produktu daļu Līguma 38. panta izpratnē, šīs regulas paredzēja, ka visi tie Līguma noteikumi par valsts atbalstu, kas ietverti EK līguma 92., 93. un 94. pantā (jaunajā redakcijā — EKL 89. pants), ir piemērojami, izņemot konkrētus iespējamus ierobežojumus. Tā rezultātā tikai uz tiem lauksaimniecības produktiem, kas nav pakļauti tirgu kopīgai organizācijai, attiecas Līguma normas par valsts atbalstu, kuru piemērošanu ierobežo Regula Nr. 26.
- 41 Visbeidzot, ir pieņemtas dažādas citas regulas, it īpaši Regula Nr. 797/85, kas ietver tiesību normas par valsts atbalsta piešķiršanu, no kurām izriet, ka atbalsta pasākumi, kas atšķiras no noteikumiem, ko paredz minētās regulas, tomēr var tikt atļauti ar nosacījumu, ka tie tiek veikti saskaņā ar Līguma 92.–94. pantu.
- 42 Tādējādi ir būtiski noteikt, vai produkti, uz ko attiecas četri atbalsta pasākumi, ir lauksaimniecības produkti Līguma 38. panta izpratnē, un, ja ir, kādos gadījumos uz tiem ir attiecināmas Līguma tiesību normas valsts atbalsta jomā.
- 43 Vispirms, atbalsta pasākumi mežsaimniecības uzņēmumiem ir paredzēti mežsaimniecības nozarei, kas nav minēta Līguma II pielikumā esošajā lauksaimniecības produktu sarakstā, un tādējādi neattiecas uz lauksaimniecības produktiem Līguma 38. panta izpratnē. Atbalsti mežsaimniecības uzņēmumiem līdz ar to nav īpašā režīma objekts un uz tiem pilnībā attiecas Līguma 92. un 93. panta noteikumi.
- 44 Savukārt atbalsta pasākumi trušu audzētājiem attiecas uz lauksaimniecības produktiem, kas ir tās tirgus kopējās organizācijas objekts, ko nosaka Regula Nr. 827/68. Šīs regulas 5. pants paredz, ka Līguma 92. un 93. pants ir bez ierobežojumiem piemērojams šo produktu ražošanai un tirdzniecībai.

- 45 Visbeidzot, pārējie divi atbalsta pasākumi ir attiecināmi, pirmkārt, uz siltumnīcās audzētiem produktiem un, otrkārt, uz parādos nonākušajiem lauksaimniecības uzņēmumiem, un tādējādi var attiekties uz ļoti dažādiem lauksaimniecības produktiem.
- 46 Netiek apgalvots, ka šie pasākumi attiecas uz lauksaimniecības produktiem, kas nav pakļauti tirgus kopējai organizācijai, un līdz ar to uz tiem attiecas Līguma tiesību normas valsts atbalsta jomā, kuru piemērošanu ierobežo Regula Nr. 26.
- 47 Atbalsti parādos nonākušajiem lauksaimniecības uzņēmumiem nav paredzēti konkrētiem produktiem un ir uzskatāmi drīzāk par šiem uzņēmumiem piešķirtiem vispārīgiem atbalstiem. Šajā sakarā tie var ietilpt tostarp Regulas Nr. 797/85 piemērošanas jomā, kuras 31. pants jebkurā gadījumā atsaucas uz Līguma tiesību normām par valsts atbalstu.
- 48 Līdz ar to, izvērtējot četrus atbalsta pasākumus saistībā ar Līguma 92. un 93. pantu, Komisija nav pamatojusi apstrīdēto lēmumu ar nepareizu juridisku pamatu un šā lēmuma pieņemšana ietilpst tās kompetencē.

Par to, ka netika piemērots Līguma 93. panta 1. punkts par pastāvošajiem atbalstiem

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 49 Skalass un Lijū apgalvo, ka četri atbalsta pasākumi ir balstīti ne tikai uz likumu Nr. 44/88, bet arī uz agrāku — 1928. gada — likumu, kas ir citēts likumā Nr. 44/88.

Līdz ar to Komisijai nebija jāizvērtē šie pasākumi, pamatojoties uz Līguma 93. panta 3. punkta noteikumiem, kas attiecas uz jauniem atbalstiem, bet gan — pamatojoties uz Līguma 93. panta 1. punktu, kas piemērojams pastāvošajiem atbalsta režīmiem. Ņemot vērā šos režīmus, atbalsts, kas attiecas uz četriem minētajiem pasākumiem, varēja arī turpmāk likumīgi tikt pārskaitīts līdz brīdim, kad Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, un tādējādi tas nebija jāatmaksā.

50 Komisija apgalvo, ka šis arguments nav pamatots.

Tiesas atbilde

51 Par jauniem atbalstiem ir uzskatāmi tādi pasākumi, kas tiek veikti pēc Līguma stāšanās spēkā un kas izveido vai groza atbalstu sistēmu, precizējot, ka grozījumi var attiekties vai nu uz pastāvošajiem atbalstiem, vai arī uz sākotnējiem projektiem, par kuriem ir paziņots Komisijai (šajā sakarā skat. 1999. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-295/97 *Piaggio, Recueil*, I-3735. lpp., 48. punkts).

52 Līdz ar to tikai tas, ka likumā Nr. 44/88 ir minēts 1928. gada likums, nav pietiekami, lai noteiktu, ka četri atbalsta pasākumi ir balstīti uz šo 1928. gada likumu un ir uzskatāmi par pastāvošajiem atbalstiem, jo minētais likums turpmāk ir grozīts un papildināts.

53 No Tiesai iesniegtās informācijas izriet, ka četri atbalsta pasākumi ir tieši balstīti uz likuma Nr. 44/88 5. pantu, kas ļauj piešķirt kredītu ar pazeminātu likmi tādu lauksaimniecības uzņēmumu finanšu resursu aizvietošanai, kuru stāvokli ir ietekmējuši nelabvēlīgi apstākļi.

- 54 No tā izriet, ka attiecīgie atbalsti pamata prāvās ir uzskatāmi par jauniem atbalstiem, nevis par pastāvošajiem atbalstiem, un ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, nepamatodamās uz Līguma 93. panta 1. punkta noteikumiem.

Par, iespējams, pārmērīgu procesa ilgumu, kas apdraud šā procesa likumību un tiesiskās palāvības principu

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 55 Skalass un Lijū apgalvo, ka Komisija ir pārmērīgi lēni izvērtējusi attiecīgo atbalstu pamata prāvās. Komisijai vajadzēja nekavējoties veikt šo vērtēšanu, jo par likumu Nr. 44/88 tai tika paziņots 1992. gada 1. septembra vēstulē. Tādējādi tās uzskata, ka šai iestādei bija jāpaziņo savs viedoklis par četriem atbalsta pasākumiem divu mēnešu laikā, sākot ar dienu, kad tā saņēmusi minēto vēstuli, un jāpieprasa Itālijas Republikai nekavējoties pārtraukt atbalstu pārskaitīšanu.
- 56 Tā vietā Komisija vispirms gaidīja divus gadus, lai 1994. gadā uzsāktu formālās izmeklēšanas procedūru, pēc tam pagāja trīs gadu periods, pirms 1997. gadā tika pieņemts apstrīdētais lēmums. Tādējādi pagāja vairāk nekā deviņi gadi starp atbalsta režīma izveidošanu 1988. gadā, no vienas puses, un šā lēmuma pieņemšanu, no otras puses, kā arī vairāk nekā trīspadsmit gadi — starp šā režīma izveidošanas dienu un 2001. gada novembri, kad ieinteresētajām personām tika paziņots par 1997. gada decembra dekrētiem. Skalass un Lijū apgalvo, ka šāds termiņš apdraud tiesiskās palāvības principu.

57 Komisija uzskata par nepamatotām pret to vērstās sūdzības par novēlotību, apgalvojot, ka Itālijas valdība ir atbildīga par dažādiem kavējumiem. Divos gadījumos Itālijas valdība atbildēja uz Komisijas jautājumiem piecu un sešu mēnešu laikā.

Tiesas atbilde

58 Attiecībā uz iespējamo procedūras nelikumību, ko izraisīja pārmērīgi novēlota Komisijas rīcība, izvērtējot četrus atbalsta pasākumus, ir jāatzīst, pirmkārt, ka par dažiem kavējumiem ir vainojama Itālijas valdība.

59 Tādējādi šī valdība nav paziņojusi Komisijai par Likumu Nr. 44/88 pirms tā pieņemšanas un ir gaidījusi četrus gadus, lai informētu Komisiju par šā likuma pieņemšanu.

60 Arī no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka Komisija nav varējusi paust savu nostāju par tā atbalsta režīma spēkā esamību, ko paredz minētais likums, iepazīstoties tikai ar tā tekstu. Šai iestādei bija vajadzīga cita informācija, ko tā Itālijas valdībai lūdza nosūtīt. Tomēr Itālijas valdība ir vairākas reizes novēloti — dažkārt pat pēc vairākiem mēnešiem — atbildējusi uz Komisijas jautājumiem.

61 Otrkārt, pat ja likuma Nr. 44/88 un četru atbalsta pasākumu izvērtēšanas procedūra, ko veica Komisija, šķiet, ir noritējusi relatīvi ilgi, ir jāatgādina, ka līdz Padomes 1999. gada 22. marta Regulas Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK liguma 93. panta piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.), pieņemšanai Komisijai nebija

jāievēro īpaši termiņi. Kaut arī nepastāv šāds tiesību akts, Komisijai tomēr vajadzēja censties nekavēties izmantot savas pilnvaras nenoteiktu laiku, lai ievērotu tiesiskās drošības pamatprasību (skat. 2002. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-74/00 P un C-75/00 P *Falck un Acciaierie di Bolzano*/Komisija, *Recueil*, I-7869. lpp., 140. punkts).

62 Tādējādi — kā šajā sakarā atzīmēja ģenerāladvokāts savu secinājumu 160.–167. punktā, analizējot pagājušos termiņus, — procedūras norises laika izvērtēšanas rezultātā nav atklāta novēlošanās, kas apdraudētu šo pamatprasību. It īpaši pirmais divu gadu etaps no 1992. līdz 1994. gadam bija nepieciešams, lai ievāktu informāciju par atbilstošajiem faktiem, jo Itālijas valdība pati nebija paziņojusi par likumu Nr. 44/88 un četriem atbalsta pasākumiem. Otrais etaps, kas sākās 1994. gadā, noritēja līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai 1997. gadā. Šā otrā perioda laikā Komisija uzskatīja par lietderīgu vairākas reizes lūgt minētajai valdībai sniegt paskaidrojumus, tostarp tādēļ, ka 1995. gada pēdējā ceturksnī Itālijas tiesiskajā regulējumā tika izdarīti grozījumi.

63 Attiecībā uz iespējamo tiesiskās palāvības principa apdraudēšanu ir jāatgādina Tiesas pastāvīgā judikatūra atbalstu jomā.

64 Ņemot vērā valsts atbalstu pārbaužu, ko Komisija veic atbilstoši Līguma 93. pantam, obligāto raksturu, uzņēmumiem, kas saņem atbalstu, principā vajadzētu rasties tiesiskai palāvībai par atbalstu likumību tikai tad, ja tie ir piešķirti, ievērojot minētajā pantā paredzēto procedūru. Rūpīgs uzņēmējs parasti ir spējīgs pārliecināties par to, vai šī procedūra ir tikusi ievērota (skat. 1997. gada 20. marta spriedumu lietā C-24/95 *Alcan Deutschland*, *Recueil*, I-1591. lpp., 25. punkts).

- 65 Ja atbalsts tiek izsniegts, iepriekš par to nepaziņojot Komisijai, un tādējādi atbilstoši Līguma 93. panta 3. punktam ir nelikumīgs, šāda atbalsta saņēmējs tajā brīdī nevar tiesiski paļauties uz šā atbalsta piešķiršanas likumību (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Alcan Deutschland*, 30. un 31. punkts, kā arī 2004. gada 11. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-183/02 P un C-187/02 P *Demesa* un *Territorio Histórico de Álava*/Komisija, Krājums, I-10609. lpp., 45. punkts).
- 66 Tādējādi gadījumā, ja par Likumu Nr. 44/88 nav pienācīgi paziņots Komisijai, attiecīgie Sardīnijas lauksaimnieki nevar atsaukties uz tiesisko paļāvību par piešķirtā atbalsta likumību un arī iespējamais procedūras ilgums nevarēja radīt šādu paļāvību.
- 67 No tā izriet, ka nekāda pārmērīga novēlotība, kas varētu izraisīt procedūras nelikumību vai apdraudēt tiesiskās paļāvības principu, nav pierādīta.

Par iespējamo nepietiekamo pamatojumu un iespējamo kļūdu novērtējumā attiecībā uz atbalstu saderību ar kopējo tirgu

Ievada piezīmes

- 68 Iesniedzējtiesa lūdz Tiesu pārliecināties par apstrīdētā lēmuma likumību, ņemot vērā, pirmkārt, pienākumu norādīt pamatojumu un, otrkārt, attiecīgo atbalstu pamata prāvās saderības ar kopējo tirgu izvērtējumu. Attiecībā uz otro punktu minētā tiesa vēlas zināt, vai Komisija ir veikusi šo novērtēšanu, it īpaši ievērojot Līguma 92. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 3. punkta a) apakšpunkta tiesību normas, ņemot vērā, pirmkārt, Komisijas praksi šajā jomā uz procedūras uzsākšanas

brīdi (turpmāk tekstā atbilstoši izteicienam, kas izmantots apstrīdētajā lēmumā, — “Komisijas īpašā prakse saistībā ar atbalstiem grūtībās nonākušajiem lauksaimniecības uzņēmumiem”) un, otrkārt, Kopienas vadlīnijas par valsts atbalstu grūtībās nonākušo uzņēmumu saglabāšanai un pārstrukturēšanai (OV 1994, C 368, 12. lpp., turpmāk tekstā — “vadlīnijas”). Iesniedzējtiesa uzdod arī jautājumu par to, vai apstrīdētajā lēmumā ir ievērota Regula Nr. 797/85.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 69 Skalass un Lijū apgalvo, ka apstrīdētais lēmums nav pietiekami pamatots, jo tajā nav ietverta informācija par to, kādā veidā attiecīgie atbalsti pamata prāvās ir deformējuši vai draudējuši deformēt konkurenci. It īpaši minētā lēmuma iedarbības uz konkurenci analīze bija nepilnīga, jo tajā netika ietverts tirgus apraksts.
- 70 Apstrīdētajā lēmumā tāpat nav pietiekami pamatota ietekme uz tirdzniecību. Skalass un Lijū šajā sakarā apgalvo, ka, ņemot vērā Sardīnijas ekonomisko un sociālo situāciju, ir izslēgts, ka minētie atbalsti varētu ietekmēt tirdzniecību.
- 71 Skalass un Lijū apgalvo, ka jebkurā gadījumā minētie atbalsti ir saderīgi ar Līguma 92. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 3. punkta a) un c) apakšpunktu. Komisija nepareizi piemēroja arī kritērijus, kas ir izklāstīti Komisijas īpašajā praksē saistībā ar atbalstiem grūtībās nonākušajiem lauksaimniecības uzņēmumiem, kā arī vadlīnijās, kas jebkurā gadījumā nav saistošas. Turklāt Komisija ir kļūdaini piemērojusi Padomes 1972. gada 17. aprīļa Direktīvu 72/159/EEK par lauksaimniecības iekārtu modernizāciju (OV L 96, 1. lpp.) un Padomes 1975. gada 28. aprīļa Direktīvu 75/268/EEK par kalnu un noteiktu nelabvēlīgu zonu lauksaimniecību (OV L 128, 1. lpp.), kā arī Regulu Nr. 797/85.

72 Komisija uzsver, ka apstrīdētajā lēmumā ir pilnībā izpildītas prasības sniegt pamatojumu. Attiecībā uz attiecīgo atbalstu pamata prāvās saderību ar kopējo tirgu tā precizē, ka nav izpildīti kritēriji, kas ļauj piemērot apstrīdētajiem atbalstiem Līguma 92. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 3. punkta tiesību normas.

Tiesas atbilde

73 Līguma 190. pants nosaka — pienākumam norādīt pamatojumu ir jābūt piemērotam attiecīgā akta būtībai un ir skaidrā un viennozīmīgā formā jāsniedz iestādes, kas ir akta autors, iemesli, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt veikto pasākumu attaisnojumu un kompetentā iestāde — veikt šī akta kontroli. Šajā gadījumā pastāvošajos apstākļos nav prasīts, lai pamatojumā tiktu norādīti visi atbilstošie fakti un tiesību normas, jo jautājums — vai akta pamatojums izpilda Līguma 190. panta prasības — ir jāizvērtē ne tikai attiecībā uz akta tekstu, bet arī uz tā kontekstu, kā arī uz juridiskajiem noteikumiem attiecīgajā jomā kopumā (skat. it īpaši 2002. gada 19. septembra spriedumu lietā C-113/00 Spānija/Komisija, *Recueil*, I-7601. lpp., 47. un 48. punkts).

74 Tādējādi tādu atbalstu gadījumā, par kuriem nav paziņots Komisijai to projekta etapā, Komisijai ir jāatsaucas sava lēmuma pamatojumā vismaz uz apstākļiem, kādos šie atbalsti tika piešķirti, ja tie ļauj pierādīt, ka minētie atbalsti var ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā, bet tai nav jānorāda reālās jau piešķirto atbalstu sekas. Ja tas tā būtu, šādas prasības rezultātā tiktu sniegtas priekšrocības tām dalībvalstīm, kuras pārskaita atbalstus, pārkāpjot Līguma 93. panta 3. punktā paredzēto paziņošanas pienākumu, salīdzinājumā ar tām, kuras paziņo par valsts atbalstu projektiem (iepriekš minētais spriedums lietā Spānija/Komisija, 54. punkts).

- 75 Šajā gadījumā no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija ir precizējusi, kādā veidā piešķirtie atbalsti sniedz priekšrocības to saņēmējiem. Komisija arī atgādina, ka lauksaimniecības produktu gadījumā jebkurš atbalsts par labu valsts produkcijai spēj ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā. Līdz ar to tā ir precizējusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka piešķirtais atbalsts deformē konkurenci un var ietekmēt tirdzniecību starp minētajām valstīm. Tā kā par likumu Nr. 44/88 un četriem atbalsta pasākumiem netika paziņots, Komisijai nebija jāapraksta tirgus, ne arī detalizēti jāizskaidro pastāvošā attiecīgo preču tirdzniecība dalībvalstu starpā.
- 76 Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma IV un V nodaļā ir detalizēti norādījusi iemeslus, kuru dēļ, ņemot vērā informāciju, ko iesniedza Itālijas iestādes, nosacījumi Līguma 92. panta 2. un 3. punktā paredzēto atkāpju piemērošanai netika izpildīti.
- 77 No tā izriet, ka sūdzība par nepietiekamu pamatojumu ir jānoraida.
- 78 Atbalstu saderība ar kopējo tirgu savukārt ir jāizvērtē, ņemot vērā Līguma 92. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 3. punkta a) un c) apakšpunktu.
- 79 Līguma 92. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzēts, ka atbalsti, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai citi ārkārtēji notikumi, ir saderīgi ar kopējo tirgu. Tā kā tā ir atkāpe no vispārīgā principa par valsts atbalstu nesaderību ar kopējo tirgu, šī tiesību norma ir jāinterpretē šauri. Tiesa nosprieda, ka šās tiesību normas izpratnē var kompensēt tikai to kaitējumu, ko dabas katastrofas vai citi ārkārtēji notikumi ir radījuši tieši. No tā izriet, ka ir jāpastāv tiešai saiknei

starp kaitējumu, ko izraisījuši ārkārtēji notikumi, un valsts atbalstiem un ka ir vajadzīgs pēc iespējas precīzāks attiecīgo ražotāju ciestā kaitējuma novērtējums (2004. gada 11. novembra spriedums lietā C-73/03 Spānija/Komisija, Krājumā nav publicēts, 37. punkts).

- 80 Šajā gadījumā nav pierādīta šādas saiknes pastāvēšana starp četriem atbalsta pasākumiem un dabas katastrofām vai ārkārtēji notikumi. Itālijas Republika minēja, ka noteikti atbalsti bija paredzēti to grūtību novēršanai, kas ir saistītas ar attiecīgā tirgus krīzi un ar paaugstināto procentu likmi, tomēr, kā to atzīmēja Komisija apstrīdētajā lēmumā, šī parādība ir tirgus spēku izpausme, ar ko sastopas katrs uzņēmējs.
- 81 Laika apstākļu problēmas, uz kurām atsaucas Itālijas Republika, tādas kā sausums, tiek minētas tikai vispārīgi. Nekāda īpaša problēma salīdzinājumā ar parastām dabas parādībām netika pierādīta, netika arī iesniegti kādi aprēķini par zaudējumiem, ko, iespējams, cieta lauksaimnieki šādu parādību dēļ.
- 82 Attiecībā uz atbalstiem, kas piešķirti trušu audzētājiem, no pašu atbalstu rakstura izriet, ka tie netika paredzēti tikai tiem audzētājiem, kuri zaudēja visus savus lopus, bet gan tika piešķirti, ja tika zaudēti vismaz 20 % lopu. Turklāt Itālijas Republika nekādā veidā nav pierādījusi to, ka pastāv saistība starp piešķirtajiem atbalstiem un ciestajiem zaudējumiem.
- 83 No tā izriet, ka nav pierādīta kļūda novērtējumā, Komisijai piemērojot Līguma 92. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

- 84 Attiecībā uz atbalstu spēkā esamības izvērtēšanu saistībā ar Līguma 92. panta 3. punkta a) un c) apakšpunkta tiesību normām, kas attiecas uz atbalstiem, kuri paredzēti noteiktu reģionu vai darbību ekonomiskās attīstības grūtību atvieglošanai vai atbalstīšanai, ir jāatgādina, ka Komisijai, lai piemērotu šīs tiesību normas, ir lielas izvērtēšanas pilnvaras, kuru īstenošana norāda uz ekonomiska un sociāla rakstura vērtējumu, kas ir veicams Kopienas kontekstā, un ka Tiesa, veicot šādas brīvības īstenošanas likumības kontroli, nevar ar savu vērtējumu aizvietot kompetentās iestādes vērtējumu, bet tai tikai jāizvērtē, vai šajā kompetentās iestādes vērtējumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vai ir notikusi pilnvaru pārsniegšana (skat. 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-456/00 Francija/Komisija, *Recueil*, I-11949. lpp., 41. punkts).
- 85 Šajā sakarā, kā tas arī izriet no apstrīdētā lēmuma, četri atbalsta pasākumi tika izvērtēti saistībā ar kritērijiem, kas izmantoti Komisijas īpašajā praksē saistībā ar atbalstiem grūtībās nonākušajiem lauksaimniecības uzņēmumiem. Komisija arī šajā lēmumā norādīja, ka vadlīnijas vēl nebija stājušās spēkā un nebija piemērojamas. Tā tomēr atzīmē, ka jebkurā gadījumā netika izpildīti nosacījumi, kas ir paredzēti šajās vadlīnijās.
- 86 Pamatodamās uz kritērijiem, kas izmantoti Komisijas īpašajā praksē saistībā ar tiem atbalstiem grūtībās nonākušajiem lauksaimniecības uzņēmumiem, kurus Itālijas Republika nav apstrīdējusi, Komisija nav pieļāvusi tiesību kļūdu. Komisija piemēroja kritērijus, ko tā parasti piemēroja dienā, kad atbilstoši Līguma 92. panta 2. punktam tika uzsākta procedūra.
- 87 Ņemot vērā šos kritērijus, attiecīgajiem atbalstiem pamata prāvās bija jāatbilst trīs nosacījumiem, proti, tiem ir jāpapildina jau izdarītās finansiālās investīcijas, tie nedrīkst pārsniegt likmi, ko vispārīgi pieļauj Komisija, un pēc tiem ir vai nu jāpielāgo likme, lai ņemtu vērā procentu likmes mainību, vai arī ir jābūt piešķirti lauksaimniecības uzņēmumiem, kas sniedz pietiekamas garantijas attiecībā uz to ekonomisko atlabšanu.

- 88 Kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma un Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem, četri atbalsta pasākumi neatbilst šiem nosacījumiem. Pirmkārt, investīciju īstenošana nebija nosacījums atbalsta piešķiršanai. Otrkārt, pat ja dažos konkrētos gadījumos lauksaimnieki, kas saņēma atbalstu, īstenoja investīcijas, nav pierādīts, ka abi citi nosacījumi tika izpildīti. Līdz ar to nešķiet, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu novērtējumā vai pārsniegusi pilnvaras, savas analīzes noslēgumā secinot, ka četri atbalsta pasākumi ir uzskatāmi par atbalstu darbībai, kas nevarēja pastāvīgi uzlabot apstākļus attiecīgajā nozarē un reģionā.
- 89 Attiecībā uz vadlīnijām Skalass un Lijū apgalvo, ka tās rekomendē elastīgi izvērtēt atbalstu saderību ar kopējo tirgu tādos valsts pabalstu saņemošos reģionos kā Sardīnija un ka Komisijai bija jāsecina, ka četri atbalsta pasākumi ir saderīgi ar minēto tirgu.
- 90 Tomēr no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka, pat ja šīs vadlīnijas varētu piemērot, Skalass un Lijū, sniedzot vispārīgas piezīmes, nav pierādījuši, ka šajās vadlīnijās noteiktie nosacījumi tika izpildīti.
- 91 Visbeidzot, attiecībā uz Regulas Nr. 797/85, kā arī Direktīvu 72/159 un 75/268 iespējamo kļūdaino piemērošanu pietiek atzīt, ka četru atbalsta pasākumu saderības ar kopējo tirgu analīze nekādi nebija balstīta uz šiem tiesību aktiem. Apstrīdētais lēmums vienkārši atsaucās uz Direktīvu 75/268 un Regulu Nr. 797/85, lai izskaidrotu “nelabvēlīgo zonu” jēdzienu. Direktīva 72/159 minētajā lēmumā vispār nav pieminēta.

- 92 No tā izriet, ka nav pierādīts tas, ka ir pieļauta kļūda novērtējumā, piemērojot Līguma 92. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktu.
- 93 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka apstrīdētā lēmuma novērtējums nav sniedzis nekādu pamatu, kas varētu ietekmēt šā lēmuma spēkā esamību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 94 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Komisijas 1997. gada 16. aprīļa Lēmuma 97/612/EK par atbalstiem, ko piešķīris Sardīnijas reģions (Itālija) lauksaimniecības nozarē, novērtējums nav sniedzis nekādu pamatu, kas varētu ietekmēt šī lēmuma spēkā esamību.

[Paraksti]